

Handlingsplan for reiseliv i Vestland for 2020

27. Mars 2020

1. Innleiing

Handlingsplan for reiseliv for 2020 skal gje ei oversikt over tiltak som skal gjennomførast i 2020 knytt til reiselivssatsinga. Planen skal innehalde strategiske val og konkrete tiltak, i regi av fylkeskommunen og i samarbeid med partnerskapen. Året 2020 vert eit overgangsåar frå to til ein fylkeskommune, der vi formar innsatsen i nye Vestland. Det har tradisjonelt vore eit tett og godt samarbeid på dette fagområdet mellom Sogn og Fjordane og Hordaland. Dette er eit godt utgangspunkt for det arbeidet som skal gjerast framover med å få til ei samla satsing på reiselivet i Vestland. Dei ulike prosjekta som er presentert i handlingsplanen har som mål å svare på dei samfunnsendingane som vi står overfor framover, og å sikre at fylkeskommunen og samarbeidspartnarane tek ei aktiv rolle i dette arbeidet.

Det er vedteke eit handlingsprogram for innovasjon og næringsutvikling i Vestland for 2020, som er eit styringsdokument for den samla innsatsen innan næringsutvikling i 2020. Gjennom denne handlingsplanen for reiseliv utdjar vi den planlagde reiselivsinnsatsen for 2020.

Det er ikkje til å unngå at 2020 blir sterkt prega av situasjonen som er utløyst av korona-pandemien. Reiselivsnæringa er særskilt hardt råka, og det er naudsynt med særskilte tiltak. Alle planar og tiltak må sjåast i samanheng med den ekstraordinære innsatsen som blir sett inn for å motverke verknaden. Samtidig må ein halde fram å tenkje langsiktig, slik at ein er rusta til å ta opp att tråden når krisa er over.

2. Reiselivet i Vestland – kort status

Nullpunktsanalysen laga av Menon for Scenario-prosjektet viser auke både for omsetjing, verdiskaping og tal på passasjerar. UNWTO sine tal er tydelege – det er forventet ein framleis kraftig vekst for reiseliv på verdsbasis over dei neste åra. Denne analysen er vel å merke laga før korona-pandemien. Reiseliv er ei arbeidsintensiv næring, og næringa sysselset eit høgt tal unge og personar med fleirkulturell bakgrunn.

Samstundes er likviditeten i mange reiselivsbedrifter låg, og det er høg grad av konkursar. Spesielt gjeld dette innafor serveringssegmentet. Det er også ei stor utfordring at veksten som kjem er avgrensa til dei allereie populære vekene mellom april og oktober. Dette gjeld ikkje spesielt for Norge, men er reflektert på verdsbasis.

Våre hovudutfordringar blir dermed å spreie trafikken i både tid og rom, for å sikre heilårsaktivitet og å unngå overturisme på særleg pressa stader. Ei slik endring er nøkkelen til den økonomiske bærekrafta til mange bedrifter, og til den sosiale bærekrafta for destinasjonane.

Skal vi klare dette, vil det være nødvendig med eit kompetanseløft slik at både bedrifter og destinasjonar evner å gjere dei endringane og tilpassingane som er nødvendige for å snu trenden i ønska retning.

Utbrotet av korona-pandemien, med forbod mot reiser internasjonalt, stengde hotell og serveringsstader, kanselleringar og full stans i nye bestillingar, vil gjere 2020 være eit ekstremår for reiselivsnæringane. Den negative effekten vil også vare i 2021, og for enkelte segment med lang leveransetid (konferanse og kongress) vil verknaden også halde seg i lengre tid.

3. Samhandling

For å kunne gjennomføre handlingsplanen er vi avhengig av eit godt samspel mellom fylkeskommunen, offentlege samarbeidspartnarar og næringa. Det er behov for fleire kontaktpunkt på ulike nivå for å få til ein god kommunikasjon og ein samordna innsats.

I fylkeskommunen er reiselivsinnsatsen lagt til seksjon for naturressursar, landbruk og reiseliv i avdeling for innovasjon og næringsutvikling. Det vert rapportert til Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon.

Når det gjeld samarbeid på Vestlandet har vi ein møtestad der leiarar og reiselivsrådgjevarane i Rogaland -, Vestland - og Møre og Romdal fylkeskommune møtest. Formålet med møta er samordning mellom fylkeskommunane, løfte felles prosjekt, planlegge politisk saksgang og organisere finansiering av felles prosjekt.

Vestland fylkeskommune vidarefører eit godt samarbeid med Fylkesmannen i Vestland og Innovasjon Norge Vestland. Møta vil fungere som ei styringsgruppe for reiselivssatsinga og retningsgjevar for arbeidet med handlingsplanen.

Reiselivsforum Vestland er ein møteplass der representantar frå Vestland fylkeskommune, Fylkesmannen i Vestland, destinasjonsselskapa, Fjord Norge AS, Hanen, Innovasjon Norge Vestland, og NHO Reiseliv Vest møtest. Formålet med møta er deling av informasjon, samråding og samordning av reiselivsinnsatsen.

Vi har og ein møteplass der destinasjonsselskapa møter Vestland fylkeskommune, der formålet er informasjonsutveksling, avklaringar og gjennomføring av felles prosjekt. Møtefrekvensen vil vere etter behov og gjerne i forbindelse med Reiselivsforum Vestland der alle møter.

4. Mål og hovudprioriteringar i 2020

Nasjonale og regionale krisetiltak vert no sett inn for å motverke den negative effekten av koronapandemien. Fylkeskommunen sine tiltak vil være særleg retta mot destinasjons- og landsdelsnivå. Det er viktig at organisasjonsstrukturen kan oppretthaldast, slik at ein er i stand til å ta opp att aktiviteten når samfunnet returnerer til ei tilnærma normal situasjon.

I første rekkje vil fylkeskommunen sjå på løysingar for å støtte destinasjonsselskapa, som har kontakt med reiselivsbedriftene i ei vanskeleg tid. På litt lengre sikt vil det også være nødvendig med marknadsføringstiltak, særleg retta mot nærmarknadane (m.a. Danmark, Sverige, Norge, Nederland og Tyskland).

Samstundes må ein også tenkje langsiktig. Hovudprioriteringa for 2020 vil vere å få til ein samordna innsats i Vestland, der vi planlegg og gjennomfører gode prosjekt. Vi skal synleggjere satsinga på reiseliv mot politisk nivå både regionalt og nasjonalt, og såleis også synleggjere behov for finansiering av reiselivsinnsatsen. Dette skal skje i tett samarbeid med Innovasjon Norge, Fylkesmannen i Vestland, destinasjonsselskapa, Fjord Norge, næringa og andre samarbeidspartnarar.

Året vert vidare nytta til å avslutte det som har vore i gamle fylkeskommunar, og forme reiselivssatsinga i det nye Vestland. Det vert tinga fram ei ny avtale med Fjord Norge som vert gjeldande frå 2021, og det framtidige samarbeidet med destinasjonsselskapa vert forma. Innovasjon Norge har fått i oppdrag å lage ny nasjonal reiselivsstrategi på oppdrag frå Nærings- og fiskeridepartementet. Vestland fylkeskommune er invitert til å medverke i arbeidet, og dette vil ha høg prioritet når dette arbeidet kjem i gang.

Fylkeskommunane på Vestlandet og Fjord Norge AS sette i gong eit arbeid med eit scenarioprojekt der føremålet er å syne kva reiseliv ein ynskjer fram mot 2030, og kva vi saman kan gjere for at vi skal kome dit (Scenario for reiseliv på Vestland 2030). Visjonen for arbeidet er attraktivitet gjennom berekraft, kor attraktiviteten handlar om å vere attraktiv i arbeidsmarknaden, for lokalbefolkninga, storsamfunnet og investorar. Det er definert 10 målsettingar som til saman skal dekkje alle prioriterte dimensjonar av berekraftomgrepet:

- Ingen overturisme
- Utsleppsfri transport i regionen
- Lange opphald
- Heilårsarbeidsplassar
- Oppretthalde naturmangfald
- Oppretthalde kulturmangfald
- Styrka kunnskapsutvikling og tilgang på kompetanse
- Verdiskapingsvekst
- Lønnsemd
- Bidrag til berekraft i andre sektorar

For kvart av måla er det utarbeidd eit sett forslag til måleindikatorar for å konkretisere og sikre gjennomføring, og ansvarsfordeling for kvart av måla. Fylkeskommunen legg målsetningane til grunn for utarbeiding av handlingsplanen for 2020, og vil forplikte seg sjølv og partnerane til å arbeide i samsvar med målsetningane i scenarioprojektet. Innovasjon Norge og Fylkesmannen i Vestland er samd i at sjølv om vi forhold oss til fleire planar og føringar – også frå sentralt hald, så er det viktig at alle dreg i same retning. Såleis sluttar partnerskapen seg til måla i scenarioprojektet for at vi skal arbeide mot eit felles framtidsscenario. Så får vi legge til at arbeidet med framtidsscenario er langsiktig, og noko å strekke seg etter, kombinert med at vi no også arbeider med meir kortsiktige tiltak knytta til verknaden av koronapandemien.

5. Tiltak for reiselivssatsinga i Vestland 2020

Det vil vere ein del prosjekt som blir med inn i den nye fylkeskommunen. Vi har følgjande felles prosjekt som fortsette inn i 2020:

- Scenario for reiseliv på Vestland 2030
- Handlingsplan for cruisestrategi for Vestlandsfylka 2018-2020
- Travel like the locals
- Prosjekt Fellesgodefinansiering i regi av Nærøyfjorden Verdsarvpark
- Clintour i regi av Vestlandsforskning
- Vandring og verdiskaping i Verdsarvparken i regi av Nærøyfjorden Verdsarvpark

Av nye prosjekt ynskjer vi å starte følgande:

- Innsats for destinasjonsutvikling

Målet med prosjektet er å styrke destinasjonane si evne til utvikling og gje dei destinasjonane som treng det eit løft. Behovet vil vere ulikt for kvar destinasjon og fleire av destinasjonane er i gang med prosjekt knytt til dette allereie. I ei innleiande fase vil det vere behov for ei kartlegging av eksisterande prosjekt og strukturar, finne ut kven som treng kva for å ta utviklarrolla, og kva som må til for å sikre at vi har ein minimum standard på det vi leverer til tilreisande. Målet for 2020 er å gjennomføre eit arbeid der målet er å finne ut korleis dette skal organiserings og gjennomførast.

- Innsats for besøksforvaltning

Nordland fylkeskommune har eit 3 - 5 årig prosjekt på besøksforvaltning i Nordland, der ein skal sjå på korleis ein skal gå frå volum til verdiskaping. Prosjektet skal bidra til utvikling av et berekraftig og opplevingsbasert reiseliv som gjev lokal verdiskaping i fylket. Målet er å utvikle en metodikk som kan bli nytta som verktøy i kommunar som ønsker å satse på besøksnæringar. Prosjektet er interessant for Vestland fylkeskommune fordi vi har fleire stader like problemstillingar knytt til reiseliv som vi finn i Nordland fylkeskommune. Eit slikt prosjekt må sjåast i samanheng med innsatsen for destinasjonsutvikling. Målet for 2020 er å forme ein innsats for styrka besøksforvaltning i Vestland.

- Innsats for landbruk, kultur og reiseliv

Fylkeskommunen har ein omfattande innsats innan landbruk, reiseliv og lokalsamfunnsutvikling. Vi kan allereie sjå synergjar mellom desse områda og dei vil vi jobbe ytterlegare med å styrke. Vi har som mål å auke mangfaldet innan lokalmat, drikke og landbruksbasert reiseliv gjennom eksisterande og nye tilbydarar.

I 2020 har vi planer om å forme ein styrka innsats innan lokalprodusert mat og drikke. Målet for satsinga er meir norsk og lokalprodusert mat til dei tilreisande i Vestland, og å gjere lokalprodusert mat til eit formål med reisa. Det vert på sikt også arbeidt med å sjå på mulighetane for leveransar til cruisemarknaden.

Møre og Romsdal fylkeskommune har også hatt stor suksess med eit større prosjekt som omhandlar mat, kultur og reiseliv, der ein blant anna har sett på kompetanse og reiseliv. Prosjektet tar også innover seg kultur som det er behov for å ha større fokus på frå fylkeskommunen si side. Det er altså fleire prosjekt som er interessante, men det er behov for ei god organisering av dette både internt og ut mot partnarar som for eksempel Fylkesmannen i Vestland og Innovasjon Norge.

I 2020 vil vi forme ein styrka innsats innan lokalprodusert mat og drikke. Målet for satsinga er meir norsk og lokalprodusert mat til dei tilreisande i Vestland, og å gjere lokalprodusert mat til eit formål med reisa.

- Rekruttering og kompetanseheving

Reiselivsnæringa er ei arbeidsintensiv næring, som er særst viktig for sysselsettinga både i byar og distrikt i Vestland fylke. Næringa er i vekst og tal turistar som vil besøke Vestland har hittil auka. Det er eit behov for rekruttering til alle delar av reiselivet og eit kontinuerleg behov for kompetanseheving i næringa.

Fylkeskommunen har eit særleg ansvar i rolla som samfunnsbyggjar. Fleire vidaregåande skular i Vestland tilbyr reiseliv som eiga studieretning, vidare er matlinjer viktig for å sikre god rekruttering til serveringsbransjen og på Høgskulen i Vestlandet er det to bachelorutdanningar i reiseliv. I tillegg er ei masterutdanning under planlegging. Sjølv om tilbodet er til stades, er det eit spørsmål om utdanningstilbodet samsvarer med dei behova næringa har. Det er naudsynt å få tettare band mellom utdanningsinstitusjonane og næringa. Slik kan dei som er ferdig utdanna få ein relevant og interessant jobb, og næringa får dekkja sitt behov for kompetanse.

Det er eit kontinuerleg behov for kompetanseheving i næringa. Innovasjon Norge arrangerer i dag kurs som destinasjonsselskapa kan arrangere i sine regionar. Igjen er det viktig med ein tett dialog med næringa, for å sikre at tilbodet er dekkjande og tilpassa nye utfordringar i ei ny tid. I tillegg er det ei rekke aktørar som driv i det små, som gjerne har reiseliv som ei attåtning, og som kan ha

behov for kompetanse om korleis ein lukkast med ei satsing for å få vekst i eiga bedrift. Det er derfor behov for deltids- og etterutdanningar som kan kombinerast med jobb.

Målet for ei satsing på rekruttering og kompetanseheving inn i reiselivsnæringa er å definere dei viktigaste problemstillingane, undersøke om og korleis desse vert løyst i dag, og bidra til løysingar.

Vi får avslutningsvis legge til at det ovannemnde arbeidet er langsiktig, men at tidspunkt for igongsetjing av den nemnde innsatsen avheng av korleis verknaden av koronapandemien no utviklar seg framover.